

Šolstvo v okupiranem srbskem ozemlju.

(Korespondenčni urad.)

Z naredbo vrhovnega armadnega poveljnika z dne 23. julija t. l. so izdane določbe glede šolstva za območja Srbije, ki so pod avstro-ogrsko vojaško upravo.

Vrhovno vodstvo in nadzorstvo nad poukom in vzgojo pripada c. in kr. vojaški upravi. Nadzorstvo nad šolami, ki podajajo višjo nego splošno ljudskošolsko izobrazbo, izvršuje neposredno vojaška generalna uprava, ono nad drugimi šolami pa okrožni poveljnik. Šole in vzgojevališča, ki jih je popolnoma ali deloma ustanovila ali jih vzdržuje c. in kr. voj. uprava ali z nje privoljenjem kakaj javna korporacija, so dostopna vsem prebivalcem okupacijskega območja brez razlike državljanstva ali veroizpovedanja.

Učni jezik na vseh javnih šolah je srbsko-hrvatski.

Vršenje in neposredno nadziranje verskega pouka, kakor tudi bogočastja otrok, ki pripadajo katoliški cerkvi, srbsko - pravoslavni, evangelijski, muzel-manski ali židovski verski družbi, se prepušča v šolah — ne da bi bilo s tem prikrajšano nadzorstvo po c. in kr. vojaški upravi — dotični cerkvi ali verski družbi.

Privatne šole se smejo ustanavljati, zopet odpirati in nadaljevati le na podlagi dovoljenja vojaškega generalnega guvernerja.

Ljudski šoli je naloga, da otroke v dobi med dovršenim šestim in dovršenim dvanajstim letom vzgaja npravstveno-versko, da razvija njih duševne in telesne sposobnosti, da jih preskrblja z znanjem in sposobnostmi, potrebnimi za nadaljne izobraževanje za življenje, in da ustvarja podlage za vzgajanje vrlih ljudi in članov skupnosti. Starši in njihovi namestniki so obvezani, da svojim otrokom in varovancem dajejo pouk in vzgojo vsaj v tisti izmeri, ki je prepisana za javne ljudske šole. Generalna vojaška uprava odreja ustanavljanje, nadaljevanje in zapiranje ljudskih šol, določa učna sredstva (učne načrte in učne knjige) in odreja tudi nameščanje učnih oseb. Okrožno poveljstvo vodi pouk, vzgojo in skrb za zdravje na ljudskih šolah po v to poklicanih organih. Generalna vojaška uprava določa — kolikor le možno v soglasju z območjem krajne občine — okrožja šolskih občin za vsako javno ljudsko šolo na ta način, da ne bo — kolikor je to pač možno — noben v obisk šole obvezan otrok moral hoditi več nego štiri kilometre od svojega bivališča, ter da bo vsaka šola služila pouku najmanj 40 v šolski obisk obvezanih otrok.

Učne osebe polagajo ob nastopu službe v roke vojaškega generalnega guvernerja zaobljubo, v kateri obljubljajo zvesto izpolnjevanje dolžnosti in pa, da izven šole ne store ničesar, kar bi bilo naperjeno proti državnim napravam monarhije, ali kar bi moglo oškodovati zaupanje v pravičnost in dobrohotno skrb Njegovega Veličanstva, cesarja in kralja, za srbski narod.

Učno osebje se plačuje iz deželnih dohodkov.

Pouk in vzgoja otrok na javnih ljudskih šolah sta brezplačna; ne bo se pobirala nikakoli šolnina. Pri pouku se rabijo edino le latinske črke. Staroslovanska cirilica se poučuje v zvezi z grško-pravoslavnim verskim poukom. Kot organ za vodstvo in nadzorstvo grško-pravoslavnega pouka in vzgoje je pridodeljen okrožnemu poveljstvu okrožni šolski nadzornik.

Za vršenje učnega poklica na javnih ljudskih šolah se nameščajo:

1. Podčastniki s potrebno učno usposobljenostjo.

2. Državno izprašani učitelji in učiteljice iz avstro-ogrsko monarhije ali iz stanu domačega učiteljstva. Vse učne osebe morajo biti popolnoma večje učnemu jeziku.

Naredba določa tudi ustanavljanje zavetišč za sirote, ki naj bi osirotelim otrokom, ki pogrešajo zadostne domače odgoje in nadzorstva, pod vojaškim vodstvom dajala dobre vzgoje in jim nadomeščala očetov dom. Načelno se ustanovi v vsakem okrožju — če možno, na sedežu okrožnega poveljstva — po eno zavetišče. Na čelu sirotinskega zavetišča je častnik ali starejši podčastnik z učno usposobljenostjo kot poveljnik zavoda in voditelj šole. V sirotinska zavetišča se sprejemajo duševno in telesno normalno razvijali otroci v dobi od dovršenega četrtega do dovršenega dvanajstega leta. Vsakemu zavetišču je pridružena po ena ljudska šola.

Književnost.

Hvalevredna navodila za gospodinjsvo. L. G.—va piše v »Eđinosti«: »Pred seboj imam lično knjižico z naslovom »Sušenje v gospodinjsvu«, spisal Račić Božo, učitelj v Toplicah, p. Zagorje ob Savi. Gospod spisatelj te koristne brošure podaja v lepih in jako priljubljenih navodilih, kako treba sušiti vsakovrstne povrtnine in sadje za zimo. Menda še nikdar nismo bile me gospodinje tako potrebne pouka, kako si preskrbeti povrtnin in drugega, kot sedaj v tem vojnem času, ko nam je gledati na vse konce in kraje, kako naj prehranjemo svoje družine ob teh omejenih množinah živil. V zimi bo z zelenjavo še huje; zato preskrbimo se sedaj, ko je na trgih in vrtih še dobiti, kar je v zimi izključeno. Zelenjava in sadje sta nam v veliko nadomestilo za nemesne dneve; pa kaj pravim: vsak dan, ker je tudi meso postalo prava delikatesa in ga moramo nakomeščati z rastlinsko hrano. — Gospod spisatelj je bil več let navezan na hrano, ki si jo je sam prirejal v jako oddaljenem kraju, kjer je primanjkovalo marsičesa. Pa tudi sedaj v vojnem času je bil dlje časa vodja oficirske kuhinje. Zato je njegov pouk na podlagi lastne izkušnje toliko bolj vreden upoštevanja. — Vsem našim gospodinjam, službojučim kuharicam in dekletom priporočam to koristno knjižico v nakup; saj je cena malenkostna. Stane le 30 vinarjev.«

Praktische neue Methode zur Perspektive. Von Fachlehrer Hermann Mauthner in Cilli. — Mit einer Figuraltafel zum grundlegenden Beispiel. — Cilli 1915. — Im Selbstverlage des Verfassers. — Str. 14. Cena 1.60 K. — Opisana konstrukcijska metoda omogoča pridobitev estetsko učinkovitih, naravnih podob premetov, direktno iz teorisa in narisa, prostih od nedostopnih zatočišč, tako da se more izbrati stališče, ki se z njega tudi v resnici dobi najlepša podoba predmeta, ki ga je upodobiti. Pri tem se more popolnoma upoštevati tudi naravna razsvetljava, s čimer ne prihajajo v napotje nobene konstrukcijske zapreke. Zategadelj zahteva ta konstrukcijska metoda z ozirom na običajno primeroma majhno naravno ploskev, tako se da konstrukcijsko delo lahko obvladati. — To konstrukcijo priporoča Teodor Schmid, dekan in profesor opisne geometrije na dunajski tehnik. — Vsem, ki se zanimajo za to poglavje opisne geometrije, delce toplo priporočamo.

»Ljubljanski Zvon.« Vsebinska septembarskega zvezka: 1. Janko Samec: Fantovske. 2. Dr. Ivo Šorli: Stefan Zaplotnik. (Konec.) 3. Fr. Milčinski: Aprozivacija. 1. Red vlada svet. (Dalje.) 4. Dr. Pavel Grošelj: Astronomski pomenki. (Dalje.) 5. M. B. Borko: V polmraku. 6. Fran Govekar: Film. 7. Dr. J. A. Glonar: Med reformacijo in romantiko. (Dalje.) 8. Književna poročila. 9. Nekrologa. Dr. L.: Dr. Karl Slaneč. (* 1857 — † 6. 9. 1916). — Dr. Fr. Ilešič: † Dr. Josip Karasek.

A. Foersterjeva »Teoretično - praktična klavirska šola je izšla v novem, neizpremenjenem izdanju. Že samo dejstvo, da je bilo treba ponatisniti to knjigo večkrat, kaže, da je to učilo res dobro. — Cena: I. zv. K 2.50; II. zv. K 2.50; III. zv. K 3.20; IV. zv. K 3.60. — Dobiva se pri »Glasbeni Matici« v Ljubljani kot založnici in po knjigarnah. Toplo priporočamo!

»Napredak« naučno-pedagoška smotra. Izdaje hrvatski pedagoško - književni zbor. Glavni urednik: Stjepan Basariček. Surednici: Davorin Trstenjak i Josip Škavić. — Sveska VII. Sadržaj: Teorijska pedagogija. — U zaščitu naše mladosti. Miloš Borojević: Dr. W. Lay o temeljima i principima škole akcije. — Praktična pedagogija. Antun Tunki: Čitanka u službi povjesne obuke. Davorin Trstenjak: Predavanje o obuci. Danijel Katić: Obuka u početnom računstvu. — Književna smotra. Obnovljene naše školske knjige. — Obzor po pedagoškem svijetu. Davorin Trstenjak: Iz njemačke pedagoške literature. m—ć. Iz engleske pedagoške literature. Davorin Trstenjak: Pedagoški rad učene jedne Talijanke. — Manji članci i bilješke. —: Poslednji pozdrav od pokojnoga biskupa Ivana Krapca. Milan Sević: Prava životinja. Davorin Trstenjak: Sitna pedagogija.

Zvonček objavlja v 9. letošnji številki to-le vsebino: 1. Jos. Vandot: Ilka. (Pesem.) 2. Cvetomerski: O Belki in Črnki. 3. Fr. Rojec: Sin piše. — Snidenje. — Najina slika. (Pesmi.) 4. Oče in sin — vojaka. (Slika.) 5. Ivo Trošt: Jež in žaba. (Basen.) 6. Nedin Sterad: Smrt. — Mrtvaški zvon. — Polnoč. (Pesmi.) 7. Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi, dva neugnanca. (Dalje.) 8. Nedin Sterad: Ciprese. (Pesem.) 9. Ladislav Ogorek: Jakob Dimnik. Ob šestdesetletnici njegovega rojstva. (S sliko.) 10. Stric Pavel: Z delom se

učimo. (Dalje.) 11. Leon Poljak: Skrijanku. (Pesem.) 12. Iz južnih krajev. (Slika.) 13. Fr. Rojec: Tudi jaz. (Pesem.) 14. Pouk in zabava. 15. Kotiček gospoda Doropoljskega.

Srednješolske vesti.

Predčasni zrelostni izpiti na srednjih šolah. V vojaško službo vpoklicanim srednješolcem, rojenim do vključno 1898. leta, ki služijo pri nadomestnih četah, odnosno v zaledju, je na njihovo prošnjo dovoliti štirinredni dopust v svrhu, da morejo obiskovati zadnji srednješolski razred in predčasno položiti zrelostni izpit. Ta dopust je šteti od onega dne, ko dotičnik dospe v kraj, kjer namerava obiskovati šolo. Po vpisu za obiskovanje šole ima dopustnik pri šolskem ravnateljstvu prositi za potrdilo o dejanskem obiskovanju šole in ga nemudoma poslati poveljstvu nadomestne formacije svojega oddelka. Prošnjam za dopust v svrhu obiskovanja šole ali predčasne položitve zrelostnega izpita onih oseb, ki se že nahajajo na fronti — izvzemši c. kr. strelce in prostovoljne strelce — ni ugoditi.

Goriška slovenska gimnazija. Zaposlovalni tečaj za one učence, ki bi v mirnem času obiskovali c. kr. državno gimnazijo v Gorici, so otvorili 2. oktobra v Trstu, ulica S. Giorgio 3./I. (v bližini trga Lipsia).

Na c. kr. I. državni gimnaziji v Ljubljani se je vpisalo letos 621 rednih učencev in 53 privatistov, oziroma privatistk. Ker je veliko dijakov višjih razredov pri vojaki, je razvidno, da število dijakov na tem zavodu zaradi vojne ni nič padlo. Samo v prvi razred se je vpisalo 141 učencev in 11 učenk.

V priznanje posebno požrtvovalnega delovanja pred sovražnikom je dobil zlat zaslužni križec s krono na traku hrabrostne svetinje enoletni prostovoljec narednik, profesor v Kranju Franc Komatar, 27. črnovoj. okraj poveljstva, prideljen nekemu armadnemu poveljstvu.

Profesor Alavpovič, ki je moral pred sodnijo v Sarajevu odgovarjati zaradi političnih deliktov in je bil oproščen — sedaj tudi v najvišji inštanci — je zaprosil za umirovljenje in se nastani na Dunaju.

Naša srednja šola in ženska mladina. Omenivši, kako v Zagrebu in v provinciji to leto izredno število ženske mladine silii v srednje šole in v učiteljišča in da je tudi na nemških vseučiliščih izredno naraslo število ženskih slušateljic, pišejo zagrebški »Hrvatski Rieči«: »Ta splošni pojav je ena izmed splošnih posledic te vojne. Ob mali nadi do srečne možitve si hoče ženska mladina s šolo zagotoviti svojo bodočnost, pa tudi starši si prizadevajo za to. Nihče ne more nasprotovati temu, toda šola bi morala čim prej izpremeniti svoj načrt in svoj smoter. V srednji šoli naj preneha tista verbalna »učnost«, pa tudi pretirani esteticizem, da bo vzgajala praktične in jake moralne sile, pripravljene za resno delo in za borbo, ki nas čaka po vojni. Prirodoslovni nauki bi nam morali predočati življenje v prirodi in učiti nas živeti v prirodi in boriti se z njo. Zgodovina bi morala nastopiti kot socialen in državosloven nauk, zemljepis kot gospodarski nauk. Iz take res. šole bi tudi ženska mladina prihajala pripravljena za težko življenje in borbo, ki nas čaka. Naša srednja šola bi se mogla in morala takoj lotiti te naloge, in na vladi je, da najde primerne ljudi in jih postavi na pravo mesto, s katerega bodo mogli dati naši srednji šoli primerno smer in jo osvoboditi od vsega, kar se tako in tako mora izpremeniti.« — Kar piše »Hrvatska Rieč«, odgovarja vse resnici in potrebi ter se more obrniti tudi na naše slovenske razmere. Z ozirom na te pa moramo reči: Aok hočemo dati srednješolski ženski vzgoji praktično smer, moramo to vzgojo postaviti na temelj narodnega jezika, sicer zidamo na pesek in tratimo dragoceni čas!

Iz naše organizacije. Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. III. izkaz prispevkov za »Učiteljski vojni podporni sklad«. V dobi od 1. maja do 30. septembra 1916 je prejel Zvezin blagajnik iz raznih krajev sledeče zneske:

1. Gornja Radgona: Sv. Juri ob Ščavnici 23 K; 2. Kozje: Buče 2.10 K, Dobje 4 K (Šerbak in Podlesnik), Kozje 11.70 K, Sv. Peter pod Sv. Goro 8.40 K, Pilštanj 24.94 K, Podčetrtek 10 K, Polje 4.94 K, skupaj 66.08 K;

3. Laško: Dol 15.40 K, Hrastnik 33.20 K, Laško 17.60 K; Sv. Lenart 8 K; Trbovlje 27.77 K, Trbovlje - Vode 18.40 K, Turje 3.80 K, skupaj 124.17 K;

4. Ljutomer: Stara cesta 3 K; 5. Maribor-okolica: Ruše 14.60 K; 6. Ormož: Sv. Miklavž 9.30 K, Ormož-okolica (Rajšp in Presker) 5.40 K, Središče 30 K, Svetinje (L. in A. Šijanec) 8 K, Vel. Nedelja 17.28 K, skupaj 69.98 K;

7. Selnica: Rajhenburg 15.20 K; 8. Slov. Bistrica: Jos. Sabati iz Gor. Polskave 7.40 K;

9. Slov. Gradec: Šmartno Scheligo J. 2 K, ostalo učiteljstvo 11 K = 13 K, Slov. Gradec: Vrečko 10 K in nabranih 29 K = 39 K, skupaj 52 K;

10. Šoštanj: Št. Janž na Vin. gori: L. Viher 8 K, Pristovšek 2 K, skupaj 10 kron;

11. Vransko: Braslovče 4.80 K, Gornjsko 5.40 K, Sv. Jurij p. Tabrom 8 K, Letuš 3 K, Loke pri Sv. Jurju pod Tabrom 3 K, Orlavaš 9 K (Zdošek 3 K, Brišnik 6 K), Vransko 7 K, skupaj 40.20 K;

12. Šmarje: Pristova 3 K. Skupaj v tem izkazu 428 K 63 v Vsota I. in II. izkaza 638 » 27 »

skupaj 1066 K 90 v

Iz okrajev Brežice, Celje, Gornji grad, Konjice, Sv. Lenart, Ptuj in Rogatec ni bilo nikakega prispevka, a tudi v teh okrajih živi stanovsko zavedno učiteljstvo. — Prvi tisočak je nabran, naj pride za njim drugi! Zrno do zrna!...

Kranjske vesti.

FRANJA POŽARJEVA.

V Zagorju na Pivki je umrla tovarišica Franja Požarjeva - Mavrova, učiteljica na Budanjah pri Vipavi in so-proga tovariša Vladimirja Požarja, ki je pa sedaj v vojni. — Šla je iskat zdravja k svoji sestri na Pivko, a tam jo je dohitela smrt, ko je že prej ugrabila oba njena otroka. Šola je ubila njeno zdravje, bridka usoda je uničila njeno rodovinsko srečo — smrt ji je prišla le kot rešilka iz strašnega trpljenja! — Rojena je bila na Grobišču leta 1888, maturirala je leta 1908, definitivno pa je bila nameščena leta 1911. — Bila je izvrstna učiteljica, preblaga mati in ljubeča žena. — Bodi ji ohranjen trajen spomin! Tovarišu Požarju pa, ki so ga zadeli tako siloviti udarci, izrekamo svoje iskreno sožalje!

UKAZ ZA VARSTVO DORAŠČUJOČE MLADINE.

Po ukazu najvišjega poveljnika (ces. ukaz z dne 23. maja 1915, dež. zak. št. 133), op.-št. 33.278 z dne 6. avgusta 1916, se določa na podlagi § 13., odstavek C, Najvišjih določil o območju političnih oblastvij z dne 19. januarja 1853, drž. zak. št. 10, in na podlagi § 54. obrtnega reda, drž. zak. št. 139 iz leta 1907., sledeče:

Doraščajočo mladino tvorijo moške in ženske osebe, ki še niso dopolnile 17. leta svoje starosti (mladostne osebe).

Mladostnim osebam je prepovedano javno kaditi tobak in potepati se po 9. uri zvečer po javnih potih, cestah, trgih in po drugih javnih napravah.

Mladostne osebe smejo obiskati vino-toče in pivotoče, točarne za kavo, avtomatske restavracije in vse druge gostilne in krčme le v spremstvu odraslih svojcev, varuhov, rediteljev ali drugih nadzorovalnih oseb (učiteljev, službenih gospodarjev ali delodajalcev, rokodelskih mojstrov in njihovih namestnikov).

Po 9. uri zvečer pa mladostne osebe ne smejo bivati v nobeni gostilni ali krčmi tudi v spremstvu odraslih ne.

V zganjetoče pa mladostne osebe sploh ne smejo.

Na potovanjih ali izletih iti v gostilno, da se nasitijo ali okrepčajo, ali hoja v kako stalno jedilno, kjer se redno obeduje vsak dan, ne spada pod določbe § 3.

Posestnikom varietetejev, pevskih zabavišč in enakih podjetij je prepovedano puščati mladostne osebe k svojim prireditvam naj že pridejo v spremstvu ali brez spremstva odraslih svojcev ali nadzorovalnih oseb.

Mladostnim osebam je dovoljen obisk kinematografičnih predstav le, če se končajo te predstave pred 8. uro zvečer, in je vrhutega vsebina predstave spoznana kot primerna otrokom in mladostnim osebam.

Mladostnim osebam je prepovedano kvartirati na javnih krajih ali v javnih prostorih.

Mladostnim osebam moškega spola je prepovedan obisk javnih hiš in vlačug.

Mladostnim osebam je prepovedano kupovati tobak, smotke ali svačice (cigarete), nepotrebni lišp ali igrače in izdelke ničvredne literature ter slike in spise in popise, ki bi utegnili slabo vplivati na spolno (seksualno) čutenje ali kupčevati s takimi stvarmi med seboj.

Obrtnikom vsake vrste je prepovedano prodajati take stvari mladostnim osebam neposredno ali posredno, ali jih oddajati njim tudi zastoj.

Mladostnim osebam je prepovedano beračenje v vsaki obliki, posebno pa tudi prodajanje od hiše do hiše.

Gostilniški in točilni obrtniki, ki se pregreše zoper te v tem ukazu omenjene naredbe in prepovedi, se kaznujejo po določbah obrtnega reda. Druge osebe, ki se pregreše proti temu ukazu ali zapeljejo mladostne osebe do prepovedanih dejanj, jim dodo sredstva za to ali jim dajo kakorsibodi potuho, ali tudi le zanemarjajo svoje dolžno nadzorstvo, kaznujejo politične oblasti I. stopnje po ces. ukazu z dne 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96, in po ministrskem ukazu z dne 30. septembra 1857, drž. zak. št. 98.

Pri odmerjenju kazni je posebno upoštevati, kako hud je prestop, ali so prestopniki zapeljani in ali so udeležene tudi odrasle osebe.

Mladostnim osebam, ki se zasačijo, ko kade ali kvartajo na javnih prostorih katesesibodi vrste, imajo odvzeti državni ali avtonomni varnostni organi tobak, vso drugo pripravo za kajenje in kvarte. Odvzete jim stvari se morajo oddati najbližji sanitetni (zdravstveni) napravi, da jih razdeli bolnim in ranjenim vojaškim osebam.

Mladostne osebe, ki še niso 14 let stare, pa se pregreše zoper ta ukaz, naj se izroče v zmislu § 273 kaz. zak. domačemu kaznovanju, če pa tega kaznovanja ni, ali se pokažejo pri tem posebne okoliščine, naj se izroče varnostni oblasti, da jih kaznuje in potrebno ukrene. Mladostne osebe, ki so stare nad 14 let, pa se pregreše zoper ta ukaz, se naj kaznujejo po ces. ukazu z dne 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96, in po ministrskem ukazu z dne 30. septembra 1857, drž. zak. št. 98.

Izvrševanje tega ukaza je odkazano političnim oblastim. Ukaz obvelja z dnem, katerega se razglasi. S tem dnevom se razveljavijo vsi v tej zadevi že izdani ukazi.

Ta ukaz se razglasi, da se vsi ravnaajo po njem.

z. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attems s. r.

40 letnico nadzornikovanja praznuje ta mesec c. kr. okrajni šolski nadzornik g. Ivan Thuma v Postojni. — Čestitamo!

Odlikovan je bil pretečeni mesec na severnem bojišču tov. Jakob Gospodarič, učitelj v Mokronogu, sedaj rez. desetnik, z bronasto in srebrno hrabrostno svetlinjo 2. vrste zaradi svojih prehrabrih činov. — Čestitamo!

Ponavljalne in obrtno-nadaljevalne šole za doraščajočo mladino. Pod tem naslovom čitamo v »Delavcu« (št. 99): »Ukaz za obvarovanje mladine pred pokvarjenjem že imamo. Ni naš namen ugovarjati ukazu. Eno pa je gotovo, da se za obvarovanje mladine potrebno v prvi vrsti pozitivno delo. Treba je mladino izobraževati, ji vcepiti veselje do nadaljne izobrazbe ter jo zaposliti primerno, ji vcepiti ponos in zavest, da jo čakajo življenjske naloge, ki so polne resnobne. Le mladina, ki bo tako vzgojena, bo delala čast svojim prijateljem in vzgojiteljem. Zlasti sedaj, treba upoštevati ta vzgojni moment, ko nas okolica ne uči ničesar prida, najmanj pa presojati življenjsko resnobo. Veliko odgovornost si nalagajo vsi, ki ne ukrenejo ničesar. Šolski prostori so, učno osobje je, čas za to vzvišeno nalogo se pa mora dobiti. Že dve leti se brezvestno zanemarja obrtno in kmetiško mladino mnogokje ter jo prepušča brez blagohotnih navodil za življenje. Vsi, ki je vaša dolžnost, pospešujte ponavljalne in obrtno-nadaljevalne šole in pameten pouk v njih, sicer vam bo bodočnost očitala veliko nemarnost.«

Iz judskošolske službe. C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je dovolil, da sme poučevati absolvirana učit. kandidatinja Amalija Puncuhova brezplačno kot poizkusna kandidatinja na ljudski šoli v Zg. Logatcu. Nadalje je vzel na znanje izstop glavnih učitelje M. Bernardine Wagnerjeve in M. Julijane Kalanove in vstop izprašane ljudskošolske učiteljice Ane Pirčeve na zasebno uršulinskem učiteljsku v Škofji Loki. Za provizorično učiteljico v Sv. Gothardu je imenovana Valentina Tepinova, bivša suplentinja v Dobravi pri Kropi; za provizorično učiteljico v Budanjah je imenovana suplentinja Ma-

rija Lavrenčičeva, obenem ji je začasno poverjeno šol. vodstvo; za suplentinjo na rudniško šolo v Idriji pride absolvirana učiteljska kandidatinja Ana Sturmova; c. kr. deželni šolski svet je vzel na znanje vstop učiteljice Leopoldine Zagarjeve, Marije Fricljeve, matere Anzelme Rodič in matere Salezije Tončič, ter izstop učiteljice Ane Očakarjeve, sestre Pije Garantini, matere Kajetane Grajzer in matere Bonaventure Pirc na zunanji uršulinski dekliški šoli v Ljubljani. — Alojzija Žerjavova je vstopila na zasebno dekliško ljudsko šolo pri uršulinkah v Škofji Loki, kar je c. kr. deželni šolski svet vzel na znanje. — Namesto vpoklicanega nadučitelja Antona Mahkote bo suprirala na dvorazrednici v Voklem absolvirana učiteljska kandidatinja Pavla Bregantova, namesto vpoklicanega učitelja Jožeta Lampeta na dekliški ljudski šoli v Škofji Loki absolvirana učiteljska kandidatinja Vida Blaznikova, namesto vpoklicanega učitelja Ivana Miheličiča v Selcih absolvirana učiteljska kandidatinja Marija Mlakarjeva, ki bo istočasno poučevala na ekskuredni šoli v Podlonki; namesto vpoklicanega nadučitelja Gustava Ferjana bo začasno vodila ljudsko šolo na Dvoru definitivna učiteljica Elizabeta Zupančičeva. Za provizorični učiteljici v Starem trgu sta imenovani suplentinji Marija Peruškova in Hermina Dietzeva, za suplentinjo v Igavasi pa bivša suplentinja v Ribnici Andreana Flašova. — Za suplentinje so nameščene: Ljudmila Kiferletova v Studencem, Marija Žigmanova v Nadanjem selu, Cecilija Divjakova v Orehku, Marija Puncuhova v Vipavi, Pavla Trefaltova v Dobropoljah, Antonija Ramovševa v Zagorju, Albina Kovačeva v Ubelskem, Marija Arriglerjeva v Erzelju. Suplentinja Helena Sodja je imenovana za provizorično učiteljico na Jesenicah. — Nadalje sta nameščeni za suplentinji: Valerija Ivančeva v Grahomem, Cirila Rakovčeva v Hotedršici, Ivana Kobaljeva je imenovana za provizorično učiteljico na Vojskem, Flora Krebeljeva za provizorično učiteljico v Ostrožnem brdu, Kristina Sturmova je imenovana za provizorično učiteljico v Hrenovcih in za voditeljico tamkaj učiteljica Amalija Carmellijska.

Patriotična zbirka volnine in kavčuka. Mestna občina ljubljanska je vojnoskrbnemu uradu v c. kr. vojnem ministertvu odposlala že štiri zbirke volnine in kavčuka, in sicer: prvo zbirko lani jeseni, drugo letos v juliju, tretjo v avgustu in četrto preteklo soboto. Prva je bila največja, vrgla ni nič manj kot pet vagonov; pri nabiranju so sodelovali srednješolski dijaki; druga je vrgla 234 vreč; pri njej so sodelovali učenci ljudskih šol; tretja je obsegala osem velikih zabojev, četrta pa 41 vreč. Tretja in četrta zbirka sta se stekali pri nabiralnicah c. kr. deželne vlade in mestnega magistrata. Točik uspeh je pač časten dokaz, kaj zmore resnična požrtvovalnost rodoljubne in patriotične Ljubljane ter požrtvovalno delo učiteljstva in šolske mladine.

Usposobijnostne preizkušnje za obče ljudske in za meščanske šole v jesenskem terminu 1916 se prično na c. kr. učiteljsku v Ljubljani v petek, dne 3. novembra ob 8. uri. Pravilno opremljene prošnje za priust k usposobijnostni preizkušnji je po šolskem vodstvu predložiti pravočasno c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najpozneje do 21. oktobra v rokah izpraševalne komisije.

Padel je junaške smrti za domovino dne 15. pret. mes. v bojih pri Gorici Vladimir Bregar, stud. phil. in poročnik v rez., v cvetoči dobi 23 let. Pokojni junak je bil sin tovariša Josipa Bregarja, nadučitelja v Zgornji Šiški, in učiteljice gosp. Agneze Bregarjeve-Drollove. Ulogim staršem se še niso posušile solze po prvo padlem sinu Milanu, pa jih je vnovič zadela neusmiljena, kruta usoda! Izgubili so dvojico vrlih sinov, toliko lepega in dobrega obetajočih! Tretji in zadnji sin Stanko, gimn. abiturient, je kot poročnik tudi na bojnem polju. Tako strašno prizadetim svojem naj bo v uteho splošno sočustvovanje! Druge tolažbe ni!

V varstvo mladine. C. kr. okr. šolski svet v Krškem je potom okrajnega glavarstva po vsem okraju razposlal z dne 4. septembra t. l. sledečo okrožnico: Z ozirom na to, da s je bati, da naša mladina posirovi, odrejam sledeče: 1. Šolarji in tudi šoli odrasli troci morajo biti med službo božjo v cerkvi, ne smejo se potepati okrog cerkve. 2. Otroci do 14. leta se ne smejo več po 8. uri, fantje in dekleta med 14. in 17. letom ne po 9. uri zvečer pokazati iz hiše, kjer stanujejo, razen ako bi imeli nujno opravilo. 3. Vsakemu, ki še ni star 16. let, se kajenje in tudi prodaja tobaka v njegove roke prepove. Enako je prepovedano, da bi druge odrasle osebe otrokom v tej starosti dajale tobak ali cigarete. 4. Zlasti se udi ne sme mladina

do 17. leta obojega spola uporabljati ob večerih pri spravljanju prosa. — Županstvom je naročeno, vsak prestop takoj naznaniti. Za prestopke je določena kazen od 2. do 200 K.

Častno svetinjo za 40letno zvesto službovanje so dobili: nadučitelj Josip Cepuder in učitelja Josip Bezljaj in Anton Razinger v Ljubljani ter vpokojeni nadučitelj Vinko Levstik na Vrhniki. Čestitamo!

Odlikovanje. Poročnik pri 17. pp., oddelek strojnic, tehnik Bole Likar je bil odlikovan s srebrno svetinjo II. razreda. Odlikovanec je sin mestnega učitelja v Ljubljani, tovariša Janka Likarja. — Čestitamo sinu in očetu!

Zaslugam čast. Minka Odlakova, učiteljica v Kamniku, je lansko jesen, poleg svojega šolskega posla, oskrbovala vkuhavanje izdatne množine sadja, malin in raznih jagod za vojake-ranjenice v petih bolnišnicah. Te dni je bila od nadvojvode Frana Salvatorja odlikovana s srebrno svetinjo »Rdečega križa« z vojno dekoracijo. — Čestitamo!

Ljubljanske ljudskošolske razmere. Izredno stanje, ki se nahaja v njem naša draga domovina, ne dopušča, da bi se pričelo šolsko leto v normalnih razmerah, zakaj tudi letos bodo imele svoje zavetje vse štiri slovenske mestne deške ljudske šole v poslopju I. mestne deške ljudske šole v Komenskega ulici (na Ledini). Zaradi teh razmer se je moral učni čas skrajšati na 12 tedenskih ur za vsako šolo, in ves pouk se bo moral osredotočiti na glavne predmete: veronauk, slovenščina, nemščina, računstvo in lepomisje. Ker je odšlo mnogo ljubljani učiteljev na bojno polje, kjer prelivajo kri in tvegajo življenje za cesarja in domovino, zato je nastala veliko pomanjkanje moškega učiteljstva. Da se temu pomanjkanju kolikor-toliko odpomore, zato bo moral vsak učitelj v novem šolskem letu poučevati na dveh šolah, in sicer po odredbi najvišje šolske oblasti v deželi. S skrajnim poukom in pa s to odredbo dežel. šolskega sveta bo sicer prizadeta komodnost učiteljev, ker bo treba mnogo intenzivneje in več delati, kakor pa ob normalnih razmerah. Pa kaj to delo v razmerju s trpljenjem, ki ga morajo prenašati naše junaške, zmagoslavne armade na bojnem polju za boljšo bodočnost nas samih in naše ljubljene Avstrije! Zaradi odredbe šolskih oblasti bo imela pouk I. mestna šola vsak ponedeljek, sredo in petek od 8. do 12. ure; II. mestna šola vsak torek, četrtek in soboto od 8. do 12. ure; III. in IV. mestna šola pa vsak delavnik od 2. do 4. ure popoldne. Zaradi begunskih otrok je bil letos naval pri vpisovanju na vseh mestnih šolah izredno velik. Na I. mestno šestrazrednico n. pr. se je vpisalo 592 učencev, ki se porazdele tako-le: I. razred 113; II. razred 171; III. razred 115; IV. razred 116; V. razred 50 in VI. razred pa 27 učencev. I., III. in IV. razred imajo po eno paralelko, II. razred pa dve; vseh razredov, oziroma oddelkov ima I. mestna šola 11. Ker so štirje učitelji mobilizirani, zato jih nameščajo trije učitelji s IV. mestne šole in en učitelj z II. mestne šole; s I. mestne pa poučujeta dva na II. mestni šoli in eden pa na III. mestni šoli. Pri I. domači konferenci dne 16. t. m. je konferenca sprejela soglasno predlog šolskega vodje J. Dimnika, da naj učenci ob času vojne zapojejo po vsaki nedeljski šolarski maši prvo kitico »Cesarske pesmi«.

Podpora vpokojencem. Kakor pravimo na drugem mestu današnje številke, je kranjski deželni odbor priznal vsemu aktivnemu učiteljstvu za mesec oktober draginjsko doklado. Prav je tako! Toda zakaj je prezl penzioniste? Ali niso tudi ti podpore potrebni? Tega ne more nihče trditi; obratno: položaj penzionistov je tak, da ob sami pokojnini v teh hudih in dragih časih nikakor nemojorejo izhajati. Zato upamo, da ne trkamo zaman, ako prosimo poklicane faktorje, naj ne pozabijo naših ubogih učiteljev-penzionistov, ampak naj jim takoj naklonijo primerno draginjsko podporo. Zima prihaja; kako naj žive brez sredstev?

Dr. Karel Slanc. V Novem mestu je nepričakovano umrl dr. Karel Slanc, odvjetnik in posestnik istotam, odlični slovenski časnikar in ob vseh volilnih borbah zadnjih 30 let največji agitator za napredno stranko. Bil je sloveč odvjetnik, a njegova izobrazba je bila vsestranska in temeljita, kakor je bilo njegovo srce polno dobrote in roke polne darežljivosti. Negova hiša je bila gostoljubno odprta tisočem trpečih ljudi, zlasti pa je brez številja dobrot, ki jih je izkazoval ubogemu slovenskemu dijaštvu. Vzorno je gospodaril na svojem posestvu — ves prepojen z naprednim duhom — poživiljačoče vplival na vso dolensko

stran kot zgled krepostnega in značajnega slovenskega moža demokratskega prepričanja. Spričo vsega tega ni bilo drugače mogoče, nego da je bil dr. Slanc vnet prijatelj naprednemu slovenskemu učiteljstvu, in premnogo je slučajev, ko je stal našim tovarišem v dobi preganjanja in trpljenja možato in ljubeče ob strani. Izvojeval je marsiktero pravdo na sodnih dvorih nižjih in višjih inštanca, kakor je sijajno premagal vsakega nasprotnika, ki se je z njim poizkušal v peresnem dvo-boju. — Dr. Slanc, rojen v Laškem trgu, je bil brat tovarišu Ernestu Slancu, nadučitelju v Petrovčah, in Francu Slancu, bivšemu nadučitelju in sedanjemu posestniku v Liti. — Bodi mu tudi v naših vrstah ohranjen blag spomin! To je v enec zahvalnosti, ki ga polagamo na njegov prezgodnji grob!

Odlikovanje. Stotnik generalnega štaba Anton Lokar, ki je dodeljen bolgarski vojski v Dobruži, je odlikovan z bolgarskim vojnim križcem. Imenovani stotnik je dobil tekmo vojne že več odlikovanj in je sin tovariša nadučitelja v p. Ivana Lokarja iz Ljubljane. — Čestitamo očetu in sinu!

Štajerske vesti.

FILIP KODERMAN.

Neizprosna smrt je zahtevala med spodnještajerskim učiteljstvom, kakor tudi v krogu onih, ki so videli ves prepored spodnještajerske Slovenije, v njem in z njim živeli, novo žrtev. Dne 17. pr. m. ob 11. uri popoldne je izdihnil v krogu svojih dragih, pri svojem zetu nadučitelju Bizjaku, v Bočni pri Gornjem gradu nadučitelj v pokoju tovariš Filip Koderman in visoki starosti 83. let. Kot učitelj-vzgojevalec je deloval 45 let in vdano v svojih poklicu, vzgojujoč celo vrsto; da, cele generacije svojih učencev v vrle in narodne, zavedne može. Prvo dobo svojega učiteljevanja je prebil v Zrečah, nato pa je bil prestavljen kot nadučitelj na Frankolovo. Leta 1897. je vstopil po 45-letnem poučevanju v zaslužni pokoj in bil z obzora zaslužnega delovanja na polju vzgojevanja šolske mladine odlikovnan s srebrnim zaslužnim križcem s krono. Neumorno je deloval tudi za blagor svojega stanu. Bil je s tovarišema Vučnikom in Zdojškom ustanovitelj prvega učiteljskega društva na Slovenskem Štajerskem in zastopnik slovenskega učiteljstva v okrajnem šolskem svetu v Celju. Kolikšen je bil njegov ugled baš v Frankolovnem, sledi najbolj iz okolnosti, da je bil celo vrsto let župan srankolski in ves čas svojega bivanja tamkaj tudi tajnik te občine. Za zasluge, ki si jih je tamkaj pridobil, pa ga je občinski svet frankolski že let 1897., ko je stopil v pokoj, imenoval za svojega častnega občana. V politiko se pokojni ni silil in nikdar ni bil pohlepen političnega slavja, daš je bil v vsakem oziru naroden in napreden. Bila mu lahka domača zemlja! Njegovim dragim pa odkritosrečno sožalje!

ANTON SKALOVNIK

Umrl je tovariš Anton Skalovnik, nadučitelj v Stari vasi pri Bizeljskem. — Rojen je bil leta 1856. na Vitanju, učiteljske je dovršil leta 1878., definitivno pa je bil nameščen leta 1884. — Vso dobo svojega učiteljevanja je pokojni tovariš Skalovnik zvesto in vestno izvrševal naloge svojega poklica v šoli kakor tudi izven nje. Užival je ljubezen svojih šolskih otrok ter spoštovanje in zaupanje svojih soobčanov. Dokaz temu je dejstvo, da je bil dolgo let odbornik občine Bizeljske, kjer je posvečal svoje bogate izkušnje blaginji in napredku skupnosti. S stanovskimi tovariši ga je vedno spajala prava kolegialnost! — Bodi mu ohranjen blag in trajen spomin!

Družbi sv. Cirila in Metoda je poslal tovariš L. Hofbauer, učitelj v Dolu pri Hrastniku, 20 K, kateri znesek so darovali učitelji: Čander, Hofbauer in Pečnik namesto cvetice na grob ljubemu tovarišu Rudolfu Krpaču, bivšemu učitelju na Zidanem mostu.

Šola za slovenske begunske otroke v Vagni pri Lipnici. Ustanovila se je v Vagni šola za slovenske begunske otroke. Za učiteljico je imenovana Amalija Cejeva iz Gorice, ki je službovala prej v Istri.

Odlikovanja. Učitelj v Lehnu, Viktor Bregant, kadet pri 23. domobr. pp., je dobil srebrni zaslužni križec na traku hrabrostne koanje. Učitelj Friderik Majcen pri Sv. Urbanu blizu Ptuja, korporal pri voj. transp. vodstvu št. 9., je dobil železni zaslužni križec. Učitelj v